

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ

Нова реальність епохи постмодернізму (інформаційна парадигма розвитку цивілізації – XXI ст.), сповнена глобальним зростанням технічного та інформаційного рівнів життя, невизначеністю та непрогнозованістю життєвої перспективи на фоні тривалих емоційних навантажень, висуває все більш високі вимоги до психічного розвитку особистості: гнучкість мисленнєвих стратегій, спеціалізація компетенцій, індивідуалізація досвіду. Глобальне зростання накопичених людством обсягів інформації у межах сучасного суспільства засвідчує не лише значущість соціальної пам'яті, але й виступає інструментом становлення персональної ідентичності, особистісного зростання (само-здійснення, само-моделювання) та прийняття суб'єктивних рішень щодо виборів культурно-історичного континууму.

Основним імперативом розвитку особистості в умовах сучасного інформаційного суспільства визнається освіта, розвивальний потенціал якої відзначається орієнтацією на новий рівень розвитку особистості, здатної до відповідальних виборів і схильної рухатися у соціально конструктивному напрямі, самостійно осмислюючи новий досвід ефективної міжособистісної взаємодії. Важливими і необхідними характеристиками особистісно-розвивальних моделей сучасної освіти є прийняття унікальності та суперечливої цілісності людини, що обумовлює конгруентність полісуб'єктної (рефлексивно-діалогічної) комунікації, активне усвідомлення (розуміння) інтегрованості особистісних зрушень, відкритість власному досвіду (віднайденню особистісних смислів життєтворчості) і відповідальність за наслідки прийнятих рішень у площині автентичних дій і комунікації. Все це забезпечує реальний, насичений переживаннями контекст освітнього простору і сприяє розвитку особистісної активності та мобільності суб'єктів навчально-виховного процесу.

Особистісні конструкти поля соціально-психологічної мобільності пов'язані із гнучкістю соціально-психологічних поведінкових стратегій особистості у змінних умовах взаємодії: здатністю конструктивно реагувати у психотравмуючих ситуаціях, впевнено моделювати паритетні взаємини, зберігаючи внутрішню збалансованість і не знижуючи успішності діяльності. У даному контексті особистість розглядається як відкрита динамічна система, що має за мету підтримання життєтворчості людини за посередництвом гнучкої самоорганізації у єдності із навколишнім середовищем (П. Лушин, О. Москаленко, І. Пригожин, В. Сержантов; А. Adler, К. Lewin, D. Magnusson, L. Pervin). Складна система суб'єктної самоорганізації є нелінійною, множинності її рішень відповідає множинність шляхів її розвитку (А. Богданов, В. Колпаков, А. Самарський та інші).

Професійна самоорганізація вчителя, поступове розширення можливостей особистості на підставі наявного потенціалу (А. Goodman, Е. Рауне; П. Лушин) із урахуванням гетерогенності і варіативності вимірів соціально-психологічної мобільності фахівця дозволяє по-новому підійти до вирішення проблем реалізації діалогічного підходу у площині гуманізації освіти.

Динамічна і саморегульована система соціокультурних уявлень особистості вчителя, відрефлексована здатність гнучко будувати стратегію і тактику розвивального освітнього впливу, ситуативно-комунікативна мобільність – зорієнтовують та спрямовують поточну поведінку фахівця протягом тривалого часу на засадах використання розвивального потенціалу несталого соціального простору, визначають перспективний порядок функціонування особистості та специфіку ефективних професійних контактів педагога-практика.

Реалізація соціально-психологічної мобільності вчителя в освітньо-виховному просторі детермінує розкриття особистісного і творчого потенціалу школярів у навчальному процесі, адже прогрес у сфері науки, культури, освіти значною мірою пов'язаний із готовністю до гнучкої поведінки.

Узагальнюючи вищесказане, слід зазначити, що соціально-психологічна мобільність особистості вчителя є необхідним атрибутом сучасної системи освіти, що дозволить якісно змінити ефективність моделювання інноваційної педагогічної діяльності.

УДК 378.147.091.33:331.55

О. О. Цись,

*Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

РОЛЬ ОСОБИСТІСНО-ДІЯЛЬНІСНОГО, ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО Й СИСТЕМНОГО ПІДХОДІВ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ

Професійна мобільність, як складний соціальний феномен, має суттєвий вплив на розвиток і функціонування різних сфер суспільства: соціальної, економічної, соціокультурної, професійної та ін. Дослідження даного феномену з позиції тільки одного підходу було б обмеженим й неповним. Тому, щоб науково обґрунтувати процес формування професійної мобільності, буде доцільним розглянути провідні розроблені й пріоритетні підходи відповідно до аналізованого процесу.

На сьогоднішній день проблема формування професійної мобільності вивчається вітчизняними й зарубіжними науковцями з точки зору різних підходів: гуманістичного (Л. Амірова, З. Багішаєв), синергетичного (Є. Неділько, І. Нікуліна), суб'єктно-діяльнісного та особистісно-діяльнісного (Б. Ігошев, Т. Луданова, Е. Нікітіна), ресурсного (Т. Заславська, В. Радаєв, В. Чупров, О. Шкаратан), системного (В. Афанасьєв), структурно-функціонального (О. Конт, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм), стратифікаційно-статусного (П. Сорокін),